

Naproti tomu byla též dotčena na konferenci otázka obnovení úrokové služby předválečného zajištěného dluhu rakouského a uherského znějícího na papírové koruny. Zejména šlo o technicky obtížnou otázku priorit, z nichž jest společně závázáno více států.

V tomto směru ovšem hlavní opatření musí učiniti nástupnické státy ve své působnosti. Pokud jde o náš stát, stane se tak patrně v nejbližší době, jako se stalo již u nezajištěného dluhu zákonem ze dne 10./7. 1922, č. 250 Sb. z. a n.

České rukopisy právnícké v Národní knihovně ve Vídni.

(Zpráva o výzkumu.)

Dr. František Čáda. (Praha).

(V y m e z e n í ú k o l u.) Z úkolu nepochybně nejdůležitějších v právní historii naší po převratu jest vydání, eventuelně revise již vydaných právních pramenů se stanoviska moderní techniky ediční. Úkol tento nelze zmoci bez přípravných prací zejména bez podrobných popisů jednotlivých knihoven a archivů, kde tyto prameny v originálech jsou uloženy. Tyto práce ovšem nejsou nikterak snadné, jednak proto, že nemáme dosud provedenu kritiku většiny našich právních pramenů, jednak že nemáme vůbec skoro inventářů a katalogů knihoven a archivů kromě několika čestných, avšak nečetných výjimek jako Truhlářových prací o rukopisech pražské knihovny universitní, Čelakovského soupisů a to zejm. pražského archivu městského, Podlahových soupisů metropolitní knihovny a archivu a pod. Kromě toho rozpadnutím Rakousko-Uherska ztížil se značně přístup do ústavů do převratu nalézajících se v jediné říši a nepříznivé rozhodnutí mírových smluv, jež nám v mnoha případech nepřiznaly právo požadovati tyto rukopisy pro náš stát, jen práci ještě zkomplikovalo. Podle mezistátních smluv ujednaných mezi námi a Rakouskem podařilo se sice dosáhnouti vrácení některých rukopisů jako zejména z Dvorního a státního archivu vídeňského, ale z rukopisného oddělení Národní knihovny (býv. dvorní) nedostalo se nám ničeho.¹⁾ A právě v těchto sbírkách zcela jedinečných je soustředěno obrovské bohatství právníckých rukopisů českých. Bylo tedy nutno k těmto fondům přihlídnouti, máme-li vůbec kdy se zdarem přikročiti k edicím českých pramenů právníckých.

¹⁾ Srov. k t. zejm. čl. dra J. Opočenského »Archivní úmluva republiky Československé s republikou Rakouskou« v Čas. Archivní Školy sv. I. 1923. 51 ns. a v témže ročníku i zprávy o spisové rozluce vídeňské (viz rejstřík). Kromě toho o spisové rozluce srov. i Zprávy Čes. Zem. Archivu VI. 1925.

Dosud máme v naší literatuře pouze jediný stručný soupis těchto rukopisů. Je to z r. 1842 pocházející a Václavem Hankou pořízený »Přehled pramenů právních v Čechách«, jenž vyšel v Pojednáních Učené Společnosti (řada V., svazek 2., str. 151—186). Že tento popis nejen jest nyní již nevyhovující, ačkoliv v mnoha případech zůstává podnes jedinou informativní pomůckou, nýbrž i nedostačuje, poněvadž si nevšimá rukopisů po stránce diplomatické (zvl. vnějších znaků, skladby, provenience), dosvědčuje i ta okolnost, že z celého vpravdě světového pokladu rukopisného Národní knihovny vídeňské popisuje pouze rukopis jediný, protože Hanka pravděpodobně ani neměl úmyslu k rukopisům vídeňským přihlížeti, kdežto celkový počet jejich lze odhadnouti okrouhle k dvěma stům. Je tedy nutnost řádného soupisu nesporna.

Než i po jiné stránce vystupuje zřejmě potřeba takovéto práce. Rukopisům Národní knihovny dostalo se poměrně velmi pečlivého popisu ve známém, nyní již desítisvazkovém (bez dodatků) díle »Tabulae codicum manu scriptorum praeter graecos et orientales in bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum«, jež vydávala od r. 1864 vídeňská Akademie věd. Tímto dílem byly také nahrazeny starší práce zejména Denisova, Lambeciova a t. d. a rukopisům samým dostalo se jednotné signatury. Avšak tyto všechny soupisy nikterak neuspokojují, pokud jde o rukopisy právnícké a české zvláště, které byly popsány velmi nedokonale jak po stránce jazykové, tak zejména však co do obsahu. Množství rukopisů a jejich části bylo zařazeno pod mylná hesla, incipity a explicity, pokud vůbec byly udávány, jsou přepsány často chybně a nadto pro početně velikou massu všech rukopisů (nyní již přes 19.500) nevalně, zejména pokud jde o naše právnícké a české rukopisy, sestavené rejstříky znesnadňují i přehled. Je tedy zřejma potřeba takovýchto separátních popisů, jež se zdůvodňuje ještě tím, že v popis bude možno pojmuti všechny rukopisy české právnícké i z dob novějších jako spisy právníckých spisovatelů z XVIII. a XIX. stol., jež pravděpodobně buď nikdy, neb jen zcela výjimečně by mohly býti vydány. V tomto případě pak zastoupí popis edici a bude jedinou orientační pomůckou badatelovou po literatuře právnícké v době novější. Také skutečně již Hermenegild Jirček pracuje svůj »Právnícký život v Čechách a na Moravě v tisícileté době«, použil hojně tohoto materiálu v Národní knihovně a tu seskupená látka jest i svědectvím neméně cenného obsahu rukopisného oddělení Národní Knihovny ve Vídni.

(M e t o d a s o u p i s u.) Nedostatky dosavadních popisů vymezují již částečně také i program popisu nového, pokud je má doplniti a opravit. Avšak je nutno míti na paměti, že soupis českých právníckých rukopisů v Národní knihovně ve Vídni je pouze zlomkem, byť velmi značným všech bohemik tuto uložených. Proto soupisná práce musí míti zřetel k tomuto celkovému úkolu a musí si všimati i těch značek a okolností

na jednotlivých rukopisech, jež snad přímo pro právního historika významu nemají. Tak je tomu zejména, pokud jde o stanovení proveniencie rukopisu, jeho vzniku, zdobení a pod. Pouze tu výjimku lze připustit, aby v rozpisu textu části, jež nejsou právnícké, byly tyto buď vůbec vynechány, nebo jen stručně naznačen jejich obsah s vynecháním incipitů a explicitů, které naproti tomu u částí právníckých je nutno uvést podrobně tak, aby z nich pokud je to možno, bylo lze poznati obsah rukopisu a zda a jak daleko rukopis je dopsán. Tato vada se totiž při dosavadních popisech dosti často vyskytuje, že při českých rukopisech právníckých si jejich vydavatelé usnadnili práci jejich vynecháním, ovšem na vrub náš, že nelze nyní z popisu seznati, zda jejich stanovení bylo správné a zda rukopis je úplný či nikoliv. Avšak i popisy znaků, jež snad přímo nezajímají právního historika, mohou býti velmi důležité, neboť je možno z nich poznati zvláště provenienci rukopisu a poněvadž sbírka rukopisů při Národní knihovně povstala částečně vybráním rukopisů z mnoha českých úřadů habsburským centralismem zrušených, mohou nás vésti k rekonstrukci archivů a příručních knihoven někdejších českých úřadů a tím objasňují nám i naši správní organizaci (viz o tom níže).

Bylo by snad možno namítnouti, že nemá býti prováděn soupis rukopisů pouze právníckých, když tyto patří v souhrn všech bohemik v knihovně uložených. Avšak počet všech bohemik v tomto oddělení lze podle šetření provedených československým ministerstvem školství a národní osvěty po převratu při reparačních pracích pro spisovou rozlukou odhadnouti na několik tisíců a není tedy nejen vůbec možno jednotlivci zmociti celý úkol popisu všech bohemik v rukopisném oddělení, nýbrž i právnícké rukopisy tvoří samy pro sebe určité oddělené fondy, jak se sem dostaly při zániku českých úřadů. Pokud pak jde o v y m e z e n í pojmu, co máme pokládati za právnícký rukopis, lze říci, že má se popisovati každý manuskript, který má vztah k právním dějinám českým. Pokud se týče vymezení pojmu »bohemik«, použijeme toho způsobu, jak nyní je obvyklý, že v soupis přijmeme všechny právnícké rukopisy nejen psané česky, nýbrž i rukopisy psané jiným jazykem, jestliže se dotýkají právní historie na území českého státu (tak na př. č. 15.017 obsahující z r. 1720 práci Příleckého, advokáta trenčínského, o právu procesním a Jana Csiby »Stylus actionum« a j. práce z Trnavy).

Pro obvyklý zmíněný celkový počet všech rukopisů v Národní knihovně ve Vídni není možno všechny prohlížeti po řadě za sebou a je tedy nezbytno spokojit se s výběrem podle dosavadních soupisů.²⁾ Avšak »Tabulae codicum« po této stránce jsou úplně spolehlivé a bezpečné a je tudíž nutno jen vy-

²⁾ Podobného způsobu při výběru použil na př. J. V. Šimák (Bohemica v Lipsku, Histor. Archiv Čes. Akademie č. 29, 1907), ačkoliv tu musil počítati s risikem, jež v Národní knihovně je sníženo na míru nejmenší.

brati z nich všechny rukopisy, jež podle jejich údajů patří do vytčeného úkolu a samozřejmě rozšířiti hledání i na ty, jež by se mohly v soupis zařaditi. Kontrolu provádíme jednak vzájemným srovnáním, protože mnoho rukopisů odkazuje na jiné na př. dřívějšími signaturami, a dále literaturou. Je ovšem sporno a sporno zůstane, zda v soupis českých právnických rukopisů mají býti zařazeny i prameny cizí, pokud se dotýkají naší právní historie, jako je tomu na př. při Zlaté Bulle, avšak v těchto případech omezujeme se, aby bylo vyhověno požadavkům badatelů, aspoň na stručnou registraci.

Je přirozeno, že nelze při popisu prováděti kritiku textovou v tom smyslu, jak jsme jí zvykli při edicích. Soupis nemůže nahrazovati vydání a s tohoto hlediska zůstane i po soupisu volné pole práci vydavatelů. Nejdůležitější úkol soupisu zvláště v rukopisném oddělení Národní knihovny ve Vídni jest, podrobným katalogem českých právnických rukopisů opatřiti badateli klíč k tomuto fondu.

(V ý s l e d k y v ý z k u m u.) Celkový počet v soupis dosud zahrnutých rukopisů jest 220. Počet tento ovšem není nezměnitelný před definitivním zpracováním soupisu a jsou v něm pojaty také manuskripty, které přímo nejsou právnické aneb české, jak výše byla o nich učiněna zmínka. Avšak i tak je dostatečně charakteristický pro veliké množství českých právnických rukopisů v Národní knihovně uložených, jež může směle býti řazena po této stránce vedle našich knihoven domácích.

Mnohem důležitější je však o b s a h těchto rukopisů. Lze sice ztěžiti nalézti nějakého bezpečného dělítka, protože velmi často v jednom a témže svazku jsou soustředěny rukopisy různého obsahu a proto po stránce obsahové je možno poukázati jen na největší skupiny.⁴⁾

Především rukopisné oddělení Národní Knihovny chová množství rukopisů, jež bychom mohli označiti jako s b í r k y p ř e p í s ů p r á v n í c h k n í h. Některé z nich obsahují pouze jedinou práci, jiné však shrnují řadu právních pramenů, ukazující tak jasně, že sloužily kdysi jako příručka administrační. Z nich sluší se zmíniti o nádherném rukopise horních práv Václavových z konce XIV. až počátku XV. stol. (č. 2264), jemuž odpovídají jiné, skoro stejně staré, avšak mnohem prostší

⁴⁾ Pracoval jsem na soupisu českých právních rukopisů v rukopisném oddělení Národní Knihovny ve Vídni v září 1924 a v říjnu 1925. Vzdávám díky zejm. šefu kulturně-historické komise při čsl. vyslanectví ve Vídni zems. archiváři doc. dr. Vlad. Klecandovi a archiváři ministerstva zahraničí dr. J. Opočenskému za usnadnění přístupu do knihovny Národní a za veškerou ochotu při studiu řediteli rukopisného oddělení dr. O. Smitalovi. Zejména velkým díkem jsem zavázán stát. archiváři v ministerstvu školství dr. J. Morávkovi za svolení, abych mohl nahlédnouti do výpisků o bohemikách N. K. pořizovaných ministerstvem školství. Těmito výpisy kontroloval jsem jednak svou práci z r. 1924 a jednak připravil si na jejich podkladě materiál pro studium letošního roku.

(č. 5084, 13.388, 13.753, 15.302). Horního práva týká se též rukopis porovnání o hory z r. 1517 (opis potvrzení 1575 z 1713 č. 14.280), horní právo jáchymovské z 1589 (č. 14.525) a formuláře písaře Jakuba Brodského z Hor Kutných z 1565 (č. 14.818). Dále je tu řada rukopisů, v nichž jsou obsaženy texty »Výkladů na právo« od Ondřeje z Dubé, Knihy Rožmberské. Řádu práva zemského, Majestatis Carolinae a p., často spolu s pozdějšími nálezy (č. 3263, 3453, 3454, 3464, 5281, 5293, 13.758, 15.302). K nim se pojí rukopisy městských práv jako t. ř. Soběslavských, dále překladů Sachsenspieglu a Schwabenspieglu, nálezů a pod. Z nich je možno zejména upozorniti na Liber sententiarum Brunensium (z pol. XV. stol. č. 12.472, z XIV. č. 14.446, jiný z XVII. stol. 7684), na nálezy a práva litoměřická (13.143), práva magdeburská a »Liber distinctio-num« užívaný v Olomouci v XV.—XVI. stol. (č. 14.869), práva města Budyšína (č. 13.540), pojednání o městských právech ašských z poč. XIX. stol. (č. 15.200—10), a kromě nich mnoho konfirmací, obnovení práv, překladů a pod. (č. 8089, 12.648, 12.663, 14.819, 14.824, 15.314, 15.319). Dále jsou tu zachována akta dědičného sbratření mezi Ferdinandem I. a kurfirstem saským z 1557 (č. 14.093) a o rozdělení dědičství mezi Rudolfem II. a bratřími (č. 14.636), listiny týkající se inkorporace Slezska k Čechám (č. 13.590), nechybí však ani »Devatery knihy« Všehrdovy v 2. recenzi (opis po 1552 č. 7696) a pokud jde o rukopis práce Menšíka z Menštejna o soudu mezním, je to snad exemplář podaný Rudolfovi (č. 7630). Ze znamenitých památek cechovních lze připomenouti již vydanou knihu bratrstva zlatnického pražského z 1324 (č. 15.016). Samostatnou skupinu tvoří korunovační řády české, které jednak obsaženy jsou v jiných sbírkách (na př. č. 3454), jednak tvoří svazky pro sebe uzavřené (č. 556, 581, 619, 7249, 7994, 8144, 8490). K lennímu právu se také vztahuje několik rukopisů (č. 3485, 7589*, 8898).

Další skupinou je možno charakterisovati jako výpisky z e m s k ý c h d e s k a r e j s t ř í k y a knihy k nim pomocné (č. 3483, 5106, brněnské půhonné č. 7682, 13.745, 14.397). Dále je tu řada aktů o sněmovních jednáních a mezi nimi zejména často přichází jako stejný typ synopsis sněmu od dob nejstarších (srov. č. 12.988, 13.629, 13.718, 14.176, 14.626).

K nim se pojí množství opisů z e m s k ý c h z ř í z e n í, jejich překladů do němčiny z nejrůznějších dob; z těchto rukopisů nejméně snad významných sluší upozorniti na opis ZZ moravského z 1604 (č. 7658), akta moravského sněmu z 1736 (č. 8394), rozklad proporcí daňových mezi zeměmi českými a rakouskými (č. 7976) a pro zajímavost též na opis ZZ vladislavského z XIX. stol., jehož titulní list je psán rukou V. Hanky a není vyloučeno, že pochází z jeho sbírky (č. 14.558). Kromě toho je tu opis Opolsko-ratibořských zemských privilegií z 1561 (č. 9261), zemského zřízení Nisského z 1549 (č. 8976), konfirmace slezských privilegií z XVI. stol. (č. 9008 a 8977), t. zv.

Matricula jurisdictionis episcopalis Misnensis z 1346 (opis z 1730 č. 9091), tři rukopisy týkající se apelačního soudu pražského a to jednak instrukce Ferdinanda III. z 1644 (č. 8696 a 14.450) a jednak jednací řád téhož z 1643 (č. 8061), a zlomek registratury z 1674 až 1690 (č. 14.680) se seznamem úředníků (č. 13.630), vedle podružnějších zlomků jako generálního mandátu Karla IV. řemeslníkům českým z 1732 (č. 7749) a torsa zápisu o legitimaci nemanželských dětí na Moravě z 1410 (na přídešti č. 1288).

Zvláštní skupinu tvoří rukopisy týkající se dějin hospodářských. Jsou to soupisy dávek, kolik platí které panství dávek a které statky byly konfiskovány po povstání bělohorském (na př. 12.641, 13.638, 13.907, 14.150, 14.573, 14.579, 14.580, 14.793, 14.796), dále řady opisů katastrů panství ze severních Čech zejména Dubé, Jestřebic, Vidimi, Kokorína, a pod. (č. 14.574, 14.575, 14.581—14.585, 14.587—14.598) a hospodářské instrukce panství Vlčic z r. 1642 (č. 10.937) a a Mnichova Hradiště z 1750 (č. 12.623).

Rukopisné oddělení Národní knihovny je zvláště však bohaté množstvím rukopisných pojednání o českém právu a českých právních poměrech. Jsou to ovšem většinou práce stol. XVIII., ale právě proto, že se jim nedostalo tisku, je důležitý jejich soupis také po stránce bibliografické. Vedle největšího pojednání Taulova z Rosenthalu o Zemských deskách českých (alleg. č. 3483) sluší z mnohých upozorniti na Šlikův katalog německých říšských lén v král. čes. z r. 1549 (č. 7549), pojednání známého kameralisty Borschka o správě Čech (č. 7903), jehož soupis všech prací nalézáme v jiném rukopise (č. 7592), dále devítisvazkové dílo jiného kameralisty Kittlitze o administrativě Čech (č. 8385—8393), kromě toho téhož zkrácené pojednání (č. 4752), a pokus o systematické zpracování českého práva podle usnesení sněmovních (č. 14.179 až 14.181). Separátně tu vystupují ve formě dobrých zdání Matouše z Chlumčan o privilegiích král. čes. pro král. Vladislava (č. 8104), dále práce Jiřího Rennera o dědickém právu nástupnickém pro arcivévodu Ferdinanda (č. 8452), J. A. Mayera de Crusiano obrana kurfiřtského hlasu Marie Teresie jako české královny (č. 8412**), Ph. Limbachera dissertace o nástupnickém právu habsburském (č. 7940), a Beata Widmanna vypočtení královských práv Ferdinanda I. k Uhrám (č. 8498). Kromě těchto prací jsou tu práce Petra Illicina rozbor tolerančních zákonů pro náboženství luterské (č. 11.623, 11.624), Jakuba Schickfusza a Christ. Seidla o právu ve Slezsku (č. 12.610), dále v několika opisech práce statistika J. sv. p. Herrmanna o Čechách (s podpisem č. 13.973—4, anonym. č. 14.124—5), Jos. Luksche Lexikon nejdůležitějších moravských a slezských zákonů (č. 14.317), K. Puze zpráva, jak se osvědčil katastr josefský (č. 14.131) a zmíněná již práce trenčínského Příleckého a Číby z Trnavy (č. 15.017). Konečně jsou tu zachovány opisy universitních resp. fakultních přednášek Neu-

manna z Puchholtze (č. 13.729), A. Hanela z Olomouce o církevním právu (č. 11.620) a známého Azzoniho o českém právu (č. 14.974) a ještě několik anonymních prací jako *Manuduction ad praxim Bohemicam* (č. 11.994), kvestie o českém hlasu kurfiřtském z r. 1616 (č. 8584), kromě řady menších prací, což v celku představuje zajisté skutečný poklad pro nejstarší literaturu právních dějin českých.

Z rukopisů týkajících se našich českých právních poměrů církevních lze uvést četné synodální statuty již pro nejstarší doby (č. 537, 4557, 11.833, 15.439), i když nevzpomeneme ustanovení o lichvě (na př. 4546, 4749) a universitě pražské (4937).

Máme tu však uloženy i zlomky některých archívů, jež pro právní historii českou jsou velice důležité. Sluší vzpomenouti především již zmíněné registratury apelačního soudu (č. 14.680), dále původu pražského protokolů purkmistrů pražských z let 1528—1533 (č. 13.315) a registra peněžítá příjmů důchodů obecních Menšího města Pražského z r. 1619 (č. 14.804), různá akta města Chomutova (č. 14.025, 14.048), z nichž zvláště jsou tu registra příjmů obecních 1621—2 (č. 14.088) a konečně veliký zbytek registratury soudní města Mladé Boleslavi z 2. pol. stol. XVI. s některými akty až ze stol. XVIII. (č. 14.036—9, 15.190—2).

Ke konci je nutno se zmíniti i o rukopisech sice nečeských, avšak přece historie naší se dotýkajících. Z říšských a německých je to hlavně celá sbírka rukopisů Zlaté Bully latinsky i německy (č. 2820, 2873, 2949, 3036, 3154, 3369, 3491, 4948, 5125, 5128, 5346, 8065, 9780, 15.435), z rakouských pak opis dvou německých privilegií Karla IV. z 1361 (č. 8210) a lovcí právo s instrukcemi pro lovcí úředníky Maxmiliána II. z r. 1575, které je sice dáno v Praze a pochází pravděpodobně z české kanceláře, ale je určeno pro Dolní Rakousy (č. 8725*).

Nelze ovšem ani zdaleka vypočísti všechny rukopisy a jejich obsah, což musí býti vyhrazeno podrobnému soupisu, který by nadto kontroloval, co a kde bylo vydáno a po př. i jakou metodou. Ale jistě i tento stručný nástin poučí o bohatství sbírek rukopisného oddělení a jeho důležitosti pro naše české právní prameny.

K této důležitosti obsahové přistupuje však i nutnost poznati tyto rukopisy po stránce jejich proveniencí, čili jak a odkud přišly do sbírek Národní knihovny ve Vídni. Jen nepatrný zlomek z nich byl získán koupěmi a dary, zejména v novější době, ve stol. XIX. (na př. č. 9008, 15.319). K nim bylo by i přiřaditi opisy přednášek a pod. a skoro všechna pojednání od určitých osob, pokud snad nebyla již v jiné knihovně před tím. Určiti tuto provenienci je velmi obtížno, ale někdy dosti jasně se jí dopátráme.

Mnohem nesnadnější jest zjistiti provenienci rukopisů ostatních. Tu pak musíme použiti všech metod v diplomacie obvyklých, zvláště porovnávati staré signatury, vazby a pod.

abychom se aspoň přibližných výsledků dopátrali. Některé fondy jsou mezi českými právníckými rukopisy velmi četně zastoupeny. Tak velmi mnoho hospodářských rukopisů přišlo do Národní knihovny z majetku řádu Německých Rytířů (č. 14.131, 14.150, 14.590—3, 14.793, 14.796, 14.819, 14.824, 15.314) a ze sbírky (knihovny?) Emanuela Ferdinanda, »kammerbuchhalter« v Praze (č. 12.623, 12.604, 12.641, 12.936, 12.988, 13.315, 13.463, 13.469, 13.638, 13.718, 14.724). Z patrimoniálních registratur českých rozmnožily sbírky tyto registratura statku Vidimi, Dubé a Nového Berštejna (srov. čís. výše) a z Vlčic na Královéhradecku (tamtéž). Již výše byla řeč o zbytcích archivů a je možno proto jen opakovati, že jsou tu zbytky archivu chomutovského, mladoboleslavského a dva kusy, které by příslušely do městského archivu pražského (viz čís. výše). Zároveň však musí býti doplněny tyto údaje, že z registratury apelačního soudu jsou tu asi čtyři rukopisy (č. 13.630, 14.391, 14.450, 14.680), pak z úřadu rentmistrovského jeden (č. 14.110) a rovněž tak pravděpodobně z Hořovic (č. 13.753) a z Lokte (č. 7589*). Kromě těchto zbytků archivů nalézáme tu několik rukopisů, o nichž prozatím podle signatur dosti neurčitých nelze říci bezpečně, jsou-li snad původem z registratury zemského soudu českého či odjinud (č. 8061?, 8696?, 13.745, 14.176, 14.397 a j.). Z české kanceláře pochází snad též rukopis o loveckém právu (č. 8725*).

Množství právníckých rukopisů českých přešlo do Národní knihovny z knihoven klášterních. Tak z Ambrasu několik velmi vzácných (na př. 2264, 3263, 7696 a j.), z pražské jesuitské koleje také několik (č. 7749, 8144, 8444?), z nějakého kláštera jesuitského v Kladsku pojednání o církevním právu ve Slezsku (č. 11.994), od Kartusiánů v Brně jiný rukopis (č. 7684) a též z vídeňských klášterů dostalo se sem něco manuskriptů jako od Bosáků (č. 9261), od Augustiniánů (č. 7663) a pod. Ze soukromých knihoven je se možno příkladem zmíniti o knihovně Jana st. z Lobkovic (č. 13.758), slezského právníka Jindř. Amadea Machnického (č. 12.610), Jana Mich. Crepina (č. 13.640) a pod. Vedle těchto však zůstává veliká massa rukopisů, jichž původ nelze ihned bezpečně zjistiti. Bude nutno ovšem postupovati vždy opatrně, neboť leckdy i nepatrný znak může nám odkryti provenienci rukopisu (tak na př. u č. 3491 zachován je na přídeští zlomek původu olomouckého, bude nutno zjistiti, zda i rukopis sám je původu téhož). Při tom zajisté již nyní vystupují některé okolnosti velmi zajímavé jako, jak poměrně málo nalézáme rukopisů původu moravského proti českému a pod.

Celý úkol stanoviti provenienci našich právních rukopisů je však pouze zlomkem v otázce proveniencie všech bohemik v Národní knihovně ve Vídni. Také jistě přinese mnoho srovnání těchto rukopisů právníckých s manuskripty uloženými v jiných archivech a knihovnách, což dosud bylo možno provésti jen nahodile (jako u č. 7682, jež odpovídá rkpu Zems.

archivu v Brně č. 340) a zejména srovnání s rukopisy ve Státním a dvorním archivu ve Vídni (nebo s těmi, jež nám odtud byly vráceny). Ale jistě i to, co v tomto náčrtku bylo na příkladech ukázáno, poskytne mnoho nového z historie naší správy a přičteme-li k tomu ještě nesmírné bohatství po stránce obsahové, vynikne jasně důležitost studia rukopisů Národní knihovny ve Vídni do všech podrobností, jež samozřejmě musí býti vyhrazeny vlastnímu zpracování jejich soupisu.

K dávkové části pojištění invalidního a starobního podle zákona z 9. října 1924 č. 221.

Dr. Zdeněk Neubauer (Brno).

Zákon o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří č. 221/24 jest velmi významnou novou součástí našeho právního řádu a zaslouhuje si bližší pozornosti širší právnické veřejnosti. Nejen pro svůj veliký význam sociální a národohospodářský, ale též z hlediska čistě právního jako norma zavádějící nový veliký obor veřejné správy, který samotnou svojí právní povahou, autonomií orgánů jej provádějících i zvláštní úpravou řízení a instančního postupu jest nesporně odvětvím velmi zajímavým. Tato úvaha má býti informačním a interpretačním příspěvkem k poznání jedné části tohoto zákona jsouc z části výňatkem z chvstané komentářové práce jejího pisatele.

*

Zákon č. 221/24 upravuje dvě odvětví sociálního pojištění: jednak pojištění nemocenské, jednak pojištění invalidního a starobního, při čemž toto druhé nově v našem právním řádu zavádí. Nejen proto, ale i pro podstatně odlišnou povahu obou druhů pojištění vyžadující též odlišné organizace provádění lze v celém tom zákoně sledovati zřetelný dualismus obou těchto odvětví. — Zákon skládá se ze šesti částí: p r v á obsahuje ustanovení všeobecná (o rozsahu pojištění, o mzdových třídách, ohláškách atd.), d r u h á jedná o organizaci pojištění (a to zvláště o organizaci pojištění nemocenského a zvláště o organizaci pojištění starobního a invalidního), t ř e t í o pojistných dávkách, č t v r t á o pojistném a peněžním hospodářství pojištěných, p á t á o řízení a soudnictví, š e s t á pak obsahuje některá ustanovení závěrečná, trestná, přechodná a prováděcí.

Chceme si všimnouti některých hlavních ustanovení o dávkách pojištění starobního a invalidního obsažených v oddílu druhém části třetí.